

Analiza utjecaja mjera ograničavanja poslovnih aktivnosti uzrokovanih pandemijom koronavirusa na gospodarstvo Republike Hrvatske

Pojava i širenje **koronavirusa** događaj je koji je nakon gospodarske krize 2008. godine najviše uzdrmao svjetsko gospodarstvo. Izvjesno je da će sve ekonomije svijeta, a tako i naša, kroz dulje razdoblje osjećati posljedice koje su prouzrokovane smanjenjem poslovnih aktivnosti na minimum u svrhu zaštite zdravlja. Ukupan teret neće snositi samo poslovni sektor, već i država koja je zbog ozbiljnosti situacije primorana na implementaciju mjera u obliku fiskalnih i monetarnih stimulansa gospodarstvu, kako bi zaštitila vlastito stanovništvo i domaće pravne subjekte. Kao najistaknutije izdvajamo uvođenje moratorija na postojeće obveze, reprogramiranje kreditnih obveza, odgoda poreznih obveza i ostalih javnih davanja te potpore za očuvanje radnih mjesta. **Moratorij** predstavlja razdoblje u kojem su korisnici izravnih kredita oslobođeni plaćanja kreditne glavnice, kamate i naknada, međutim naknade i kamate se obračunavaju, u trajanju od 1.4. do 30.6.2020. godine. **Reprogramiranje** kredita podrazumijeva mogućnost odobrenja produljenih rokova korištenja, počeka i otplate kredita za najviše 6 mjeseci, uz obračun i naplatu redovne kamate u razdoblju počeka.

Svrha ove analize je prikazati utjecaj koronavirusa na poduzetničku klimu u Republici Hrvatskoj u usporedbi s istim razdobljem proteklih godina. Promatrani pravni oblici su **trgovačka društva** (dionička društva, društva s ograničenom odgovornošću i jednostavna društva s ograničenom odgovornošću) i **obrta** koji zajedno obuhvaćaju preko 80% aktivnih pravnih oblika poslovnog sektora.

Stanje gospodarstva mjereno poduzetničkom klimom može se prikazati kroz osnivanja, brisanja ili prekid poslovanja poduzeća. Bolja klima i povoljniji gospodarski uvjeti donose i više prilika, što će rezultirati i većim brojem osnivanja pravnih subjekata, dok će lošiji uvjeti uzrokovati prekide poslovanja te brisanja. U tom kontekstu, brojke prvog kvartala zajedno s dijelom travnja, promatrane kroz nekoliko godina, dokazuju negativne gospodarske posljedice koje sa sobom nosi ova situacija.

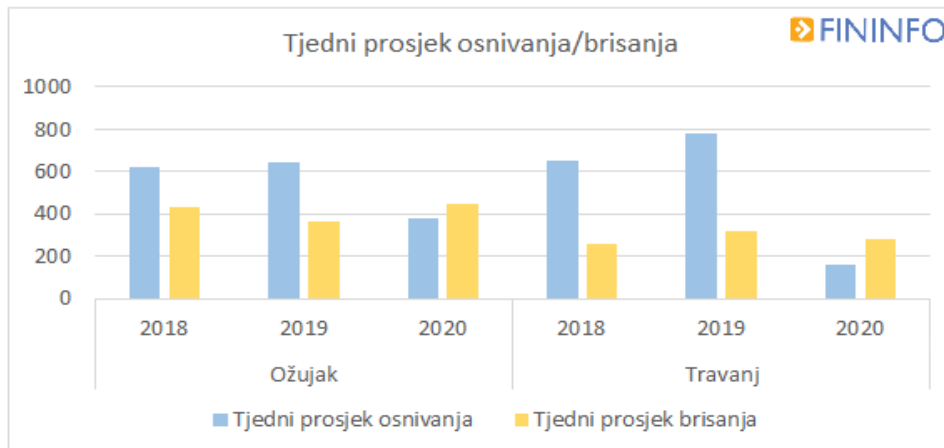
U 2018. i 2019. godini se u ožujku i travnju osnovalo u prosjeku **5400** poduzeća od čega 55% otpada na trgovačka društva, a 45% na obrte. U ožujku i prvoj polovici travnja 2020. godine osnovano je svega **1800** poduzeća iz čega je vidljiv ogroman pad novih poduzetničkih inicijativa u promatranom razdoblju. Obzirom da u trenutku izrade analize nisu dostupni podaci za cijeli travanj, koristit ćemo **tjedne prosjeke** kako bismo što preciznije prikazali postojeću situaciju.

Tjedni prosjek osnivanja/brisanja u promatranom razdoblju							
Mjesec		Ožujak			Travanj		
Godina		2018	2019	2020	2018	2019	2020
Osnivanja	Trgovačka društva	390	339	171	362	391	30
	Obrti	231	303	209	290	391	130
	Ukupno	621	642	380	652	782	160
Brisanja	Trgovačka društva	272	223	243	132	192	109
	Obrti	163	137	207	124	129	170
	Ukupno	435	360	450	256	321	279

Iz navedenih podataka zaključujemo da je značajno pao prosjek broja **osnivanja** (smanjenje za čak 73%), dok je kod obrta jasno vidljivo i **smanjenje broja osnivanja** (44%) i **rast broja brisanja** (36,5%).

Brojke nam također ukazuju i na preokret u odnosu osnovanih i brisanih subjekata. U 2018. i 2019. godini, u promatranom razdoblju, prosječan broj osnivanja bio je veći od broja brisanja. U 2020. godini, u istom razdoblju, situacija je obrnuta, odnosno došlo je do **negativnog prirasta** subjekata što znači da je „natalitet“ poslovnih subjekata po prvi puta u promatranom razdoblju manji od „mortaliteta“. Navedena situacija prikazana je na grafu ispod:

Izvor: fininfo.hr

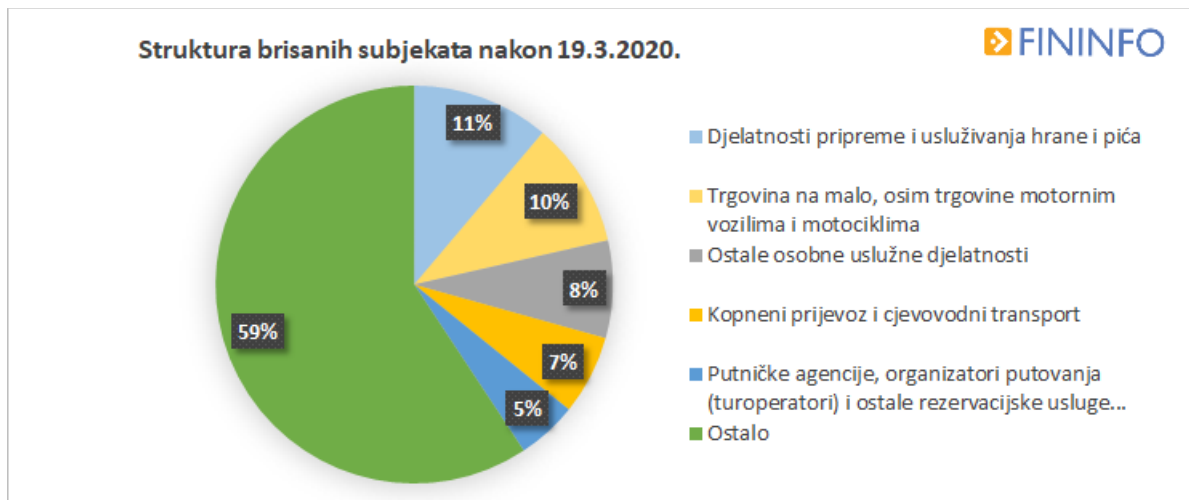
19.3.2020. na snagu je stupila odluka zbog koje će hrvatsko gospodarstvo osjećati značajne posljedice, a to je „**Odluka o mjerama ograničenja društvenih okupljanja, rada u trgovini, uslužnih djelatnosti i održavanju sportskih i kulturnih događaja**“ koja je za mnoga poduzeća značila prestanak poslovanja ili čak konačno zatvaranje.

U nastavku donosimo pregled TOP 5 najviše pogođenih djelatnosti:

Redni broj	Djelatnost
1	Djelatnosti pripreme i usluživanja hrane i pića
2	Trgovina na malo, osim trgovine motornim vozilima i motociklima
3	Ostale osobne uslužne djelatnosti (u koje spadaju frizerski saloni, saloni za uljepšavanje, pranje i kemijsko čišćenje tekstila, djelatnosti njege i održavanja tijela i ostalo)
4	Kopneni prijevoz (željeznički i cestovni prijevoz robe i putnika) i cjevovodni transport
5	Djelatnosti putničkih agencija, organizatora putovanja (turoperatora) i ostale rezervacijske usluge

Izvor: fininfo.hr

Struktura najviše pogođenih djelatnosti od 19.3. do 12.4.:

Izvor: fininfo.hr

Nešto više od **40%** brisanih subjekata posluje u okviru TOP 5 najviše pogođenih djelatnosti. Valja obratiti pozornost na činjenicu da je od tih 5 djelatnosti njih 3 direktno povezano s **turizmom**. Turizam je jedna od temeljnih djelatnosti hrvatskog gospodarstva, a to nam govori i brojka od 11,4 % izravnog udjela u bruto domaćem proizvodu (2016.). Svjetska turistička organizacija (UNWTO) očekuje smanjenje međunarodnih turističkih dolazaka u 2020. i do 30% u odnosu na 2019. godinu. Navedeno nam govori da Republiku Hrvatsku čeka velik izazov u smislu oporavka gospodarske situacije u državi, pogotovo uzevši u obzir da će turistička djelatnost biti pod velikim pritiskom i u ostatku ove godine.

Struktura brisanja u razdoblju 19.3.-12.4. prema starosti

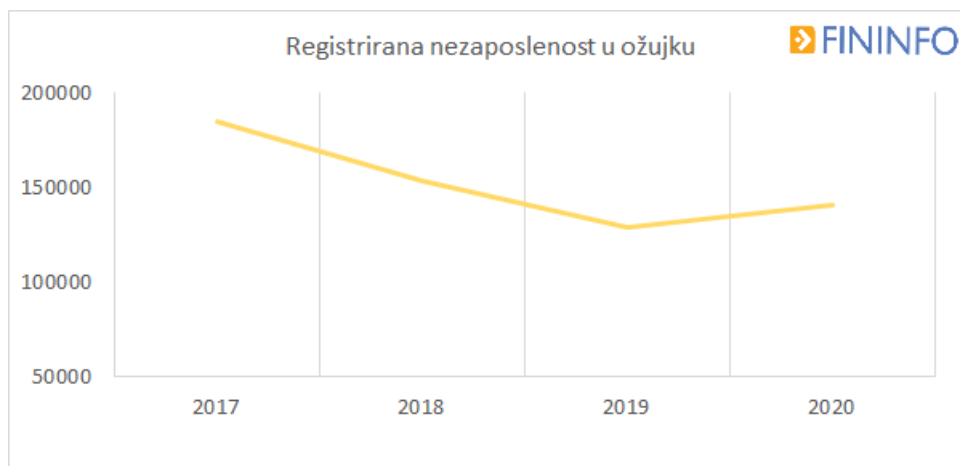

Izvor: fininfo.hr

Navedeni podaci nam ukazuju da je gotovo četvrtina poduzeća koja su prestala postojati u periodu nakon 19.3. osnovana 2019. ili 2020. godine. Da je to uistinu velika brojka i značajno povećanje, dokazuje nam i činjenica da je taj omjer proteklih godina, u istom tom razdoblju, bio puno manji. 2018. i 2019. godine udio mladih poduzeća u broju brisanih iznosio je svega 9% (naspram sadašnjih 23%). Iz tog zaključujemo kako su ova situacija i zbog nje donesena ograničenja, u velikoj mjeri zahvatili **mlada poduzeća** koja su praktički tek započela s poslovanjem.

Radna mjesta

Podatak koji zanima vjerojatno svakog stanovnika je kako će navedena situacija utjecati na radna mjesta. Promatrajući podatke Hrvatskog zavoda za zapošljavanje za ožujak proteklih godina, vidljivo je **smanjenje** broja registriranih nezaposlenih osoba, po stopi od **16,8%** s 2017. na 2018. godinu i **16,2%** s 2018. na 2019. godinu. U 2020. godini, u istom razdoblju, dogodio se obrat te je broj nezaposlenih osoba porastao s 128.650 nezaposlenih u ožujku 2019. na 140.454 u ožujku 2020. godine te navedeno predstavlja **povećanje** od **9,2%**. Napominjemo da podaci za travanj 2020. godine još nisu dostupni, stoga po završetku travnja možemo očekivati još veću zabilježenu nezaposlenost, obzirom da još uvijek nije došlo do popuštanja mjera.

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje

Intervencija države kojom je osigurala iznos minimalne plaće poslodavcima za svakog radnika u pogođenim djelatnostima, pod uvjetom da nema otkaza, zasigurno je ublažila rast broja nezaposlenih. U ovom segmentu, država je najveći dio financijskog tereta preuzela na sebe, što će se u bliskoj budućnosti zasigurno i osjetiti (kroz povećanje javnog duga, relativno i apsolutno i dr.), dok će se kroz kretanja u narednim mjesecima vidjeti je li se uspio spriječiti značajniji pad broja zaposlenih. Prognoza bilo kakvih scenarija je uvelike otežana obzirom da nije poznato koliko će pandemija trajati. Ono što sa sigurnošću možemo reći, je da će aktualna pandemija najviše pogoditi uslužne djelatnosti, pogotovo ugostiteljstvo, djelatnosti vezane uz turizam, trgovinu te prijevoz. Oporavak će primarno ovisiti o trajanju te promjenama intenziteta pandemije koronavirusa.

Autor: Hrvoje Njegovec, Fininfo